

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту інноватики, природокористування та інфраструктури

Василь БРИЧ

«31» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Виктор ОСТРОВЕРХОВ

«31» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

«31» _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни **«Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»**

ступінь вищої освіти – **перший (бакалаврський) рівень**

галузь знань – **14 «Електрична інженерія»**

спеціальність – **141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»**

освітньо-професійна програма **«Енергетичний аудит»**

Кафедра бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС, год.	Тренінг і КППЗ (год.)	Самост. робота студ., (год.)	Разом, (год.)	Екзамен. (сем.)
Денна	I	2	46	44	5	5	50	150	2
Заочна	I	2	8	4	-	-	138	150	2

31.08.2023

**Тернопіль – ЗУНУ
2023**

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавр галузі знань 14 «Електрична інженерія» спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», затвердженої Вченою радою ЗУНУ, протокол № 10 від 23 червня 2023 р.

Робочу програму склав професор кафедри, д.е.н., професор, Петро ПУЦЕНТЕЙЛО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу, протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри,
д.е.н., професор

Руслан БРУХАНСЬКИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності,
д.е.н., професор

Петро ПУЦЕНТЕЙЛО

Гарант освітньої програми
«Енергетичний аудит»,
д.е.н., професор

Петро ПУЦЕНТЕЙЛО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»

1. Опис дисципліни

Дисципліна – «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: - 5	Галузь знань 14 «Електрична інженерія»	Статус дисципліни – дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів <i>Денна форма навчання</i> – 4	Спеціальність 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	Рік підготовки – 1 <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 46 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 44 год.</i>
Загальна кількість годин -150	Освітньо-професійна програма: «Енергетичний аудит».	Самостійна робота: <i>Денна – 55, у тому числі тренінг – 5.</i> Індивідуальна робота <i>Денна – 5</i>
Тижневих годин <i>денна форма – 10</i> <i>з них аудиторних:- 7</i>		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни

«Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»

2.1 Мета дисципліни

За сучасних умов питання електроспоживання і енергозбереження стають одним з визначальних факторів успішного переходу до сталого енергетичного розвитку. Актуальним при цьому є забезпечення належного рівня нормативного регулювання, як взаємовідносини суб'єктів, так і вимог до суб'єкта у здійсненні господарської діяльності. Особливе місце займають питання запровадження енергозберігаючих заходів у суб'єктів господарювання, а також вирішення питання підвищення ефективності енергозабезпечення споживачів. Водночас важливого значення набуває проблема подальшого розвитку та вдосконалення правового регулювання електроенергетики, енергозбереження, визначення місця для норм енергетичного права в правовій системі держави, підготовки відповідних фахівців у енергетичній галузі.

Робоча програма курсу “Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі” розроблена з метою ознайомлення студентів з основними законодавчими актами, що визначають правові, економічні та організаційні засади діяльності в електроенергетиці, енергозбереженні, на об’єктах сфери теплопостачання, застосування альтернативних джерел енергії, виробництва (видобутку) і використання альтернативних видів палива.

2.2. Завдання дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі» є набуття студентами знань і умінь щодо:

- різноманітності нормативних документів та принципів їх формування;
- принципів формування способів правового регулювання питань функціонування, реформування електроенергетичного сектору, у тому числі енергозбереження;

- основи оптимального функціонування суб’єктів електроенергетики та систем в умовах чинної нормативної бази.

Сприяння розвиненню у студентів уміння:

- застосовувати основні методи правового регулювання;
- критично оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні та інші події і явища на підставі відповідного обсягу знань;

- розуміти зовнішню та внутрішню політику держави, її історію і специфіку розвитку;

- планувати й реалізувати відповідні заходи правового регулювання з питань енергозбереження;

- використовувати знання щодо вимог нормативних документів для формування обмежень при математичному моделюванні електроенергетичних об’єктів, систем та їх процесів;

- використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії й практики нормативного регулювання функціонування електричних станцій, мереж, систем автоматичного керування для управління режимами електроенергетичних об’єктів та систем;

- приймати ефективні рішення при управлінні процесами розподілу електричної енергії;

- розробки технічних завдань на впровадження заходів з енергозбереження з урахуванням вимог нормативних документів.

Розвиненню у студентів аналітичних можливостей та набуття досвіду:

- аналізувати, критично оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні наслідки запровадження нормативних документів;

- роз’яснювати зовнішню та внутрішню політику держави, її історію і специфіку розвитку в частині формування нормативного середовища;

- контролювати ступінь повноти застосування вимог нормативних документів;

- ефективно взаємодіяти на професійному та соціальному рівні з використанням чинної нормативної бази;

- організовувати свою роботу і взаємодію з іншими підрозділами електроенергетичних об’єктів та систем;

- оцінювати показники ефективності функціонування електроенергетичних об'єктів мереж та систем та застосовувати методи їх оптимізації з урахуванням можливостей та обмежень, які внесені до нормативних документів;
- використовувати одержані знання, уміння й навички для подальшого професійного навчання;
- планувати та реалізовувати заходи зі зниження втрат електричної енергії з урахуванням вимог нормативних документів.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

Дисципліна формує такі фахові компетентності як:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність розробляти проекти електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного устаткування із дотриманням вимог законодавства, стандартів і технічного завдання;
- усвідомлення необхідності постійно розширювати власні знання про нові технології в електроенергетиці, електротехніці та електромеханіці;
- здатність проводити оцінку та експертизу енергетичних ресурсів і пошук техніко-економічних механізмів раціонального їх використання;
- здатність самостійно визначати кількісні значення показників енергоефективності споживачів енергії, знаходити оптимальні підходи до розв'язання енергетичних проблем в конкретних виробничих умовах, надавати консалтингові послуги у сфері управління проектами енергозбереження.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі» доцільне після оволодіння студентами знаннями з таких дисциплін як «Вступ до спеціальності», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Історія та культура України», «Філософія», «Психологія професійної діяльності», «Фізика», «Інженерна графіка» та набуття ними відповідних фахових компетенцій.

2.5. Результати навчання.

У результаті вивчення дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі» передбачається одержання таких програмних результатів навчання як:

- уміти оцінювати енергоефективність та надійність роботи електроенергетичних, електротехнічних та електромеханічних систем;
- знаходити необхідну інформацію в науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах інформації, оцінювати її релевантність та достовірність;
- розуміти основні принципи і завдання технічної та екологічної безпеки об'єктів електротехніки та електромеханіки, враховувати їх при прийнятті

рішень;

– розуміти принципи європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень;

– розуміти та демонструвати добру професійну, соціальну та емоційну поведінку, дотримуватись здорового способу життя;

– знати вимоги нормативних актів, що стосуються інженерної діяльності, захисту інтелектуальної власності, охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії, враховувати їх при прийнятті рішень;

– володіти методами організації проведення моніторингу, оцінювання, експертизи енерговикористання та розроблення організаційно-технічних інноваційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності енергоспоживання;

– володіти методами техніко-економічного обґрунтування енергоощадних проєктів, організації професійної діяльності і планування в управлінні енергетичними ресурсами;

– володіти методами пошуку, обґрунтування та використання нетрадиційних та відновлюваних інноваційних енергозберігаючих технологій для впровадження на об'єктах енергоспоживання.

3. Зміст дисципліни

«Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»

Тема 1. Поняття, предмет, метод та система права

Поняття права. Взаємозв'язок Енергетичного права з іншими галузями права. Енергетичне право – як наука. Система Енергетичного права. Функції Енергетичного права. Принципи Енергетичного права.

Тема 2. Джерела енергетичного права

Конституція України. Закони України, що регулюють правовідносини в енергетиці. Закони України загального характеру. Підзаконні акти (Укази, розпорядження Президента України). Постанови КМУ. Розпорядження КМУ. Накази Міністерств. Постанови Національних комісій. Міжнародні договори.

Тема 3. Правове регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері

Поняття та загальна характеристика господарських відносин в електроенергетичній сфері. Правове регулювання відносин на ринку електро- та тепlopостачання. Правовий режим договорів електропостачання. Види «зелених» тарифів та сучасні проблеми розвитку «зеленої» енергетики. Відповідальність за порушення законодавства при здійсненні господарської діяльності в електроенергетичній сфері.

Тема 4. Аналіз регуляторних актів енергетичного ринку

Регуляторні акти, котрі регулюють сферу енергоефективності та енергозбереження в сегменті енергетичного бізнесу. Технічні документи, що застосовуються в сфері енергоефективності та енергозбереження. Регуляторні акти сфери енергоефективності та енергозбереження. Основні видавці

регуляторних актів (вторинного законодавства) для сфери енергоефективності та енергозбереження. Законодавче поле діяльності Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. Технічний регламент: зміст, основні положення та призначення. Мета розроблення і застосування технічних регламентів. Національні органи стандартизації. Національні стандарти України: зміст, призначення, застосування.

Тема 5. Правові основи енергетичного менеджменту

Система енергетичного менеджменту в організації. Стандарти у сфері енергетичного менеджменту. Інтеграція енергоменеджменту з іншими системами менеджменту.

Тема 6. Правові основи енергетичного аудиту

Загальні положення про енергетичний аудит. Підготовка до проведення енергетичного аудиту. Організаційні аспекти проведення енергетичного аудиту.

Тема 7. Правові основи енергетичного сервісу

Загальні положення про енергетичний сервіс. Законодавча основа проведення енергетичного сервісу. Організаційні аспекти проведення енергетичного сервісу.

Тема 8. Правові основи розроблення та реалізації енергоефективних проєктів

Загальні положення про енергоефективний проєкт. Правові та економічні аспекти прийняття співвласниками багатоквартирних будинків рішень щодо розробки та впровадження енергоефективних проєктів. Презентація обґрунтування доцільності впровадження енергоефективних заходів. Розробка проєктної документації. Виконання будівельних робіт.

Тема 9. Договірні відносини в енергетичній сфері

Загальні положення про договір. Договір про надання послуг. Договір підряду. Договір поставки товару/обладнання. Особливості енергосервісних договорів. Мінімальні складові (вимоги), що можуть бути передбачені в енергосервісних договорах. Умови, що забезпечують досягнення економічного ефекту від впровадження енергосервісного договору. Ціна енергосервісного договору. Умови розрахунків (оплати) за енергосервісним договором. Право власності на майно, що утворене (встановлене) в процесі реалізації проєкту. Договір про купівлю-продаж електричної енергії за «зеленим» тарифом.

Тема 10. Міжнародні стандарти та директиви Європейського союзу

Міжнародні стандарти енергетичної сфери. Європейські стандарти та директиви енергетичної сфери. Імплементация енергетичного законодавства ЄС. Директиви щодо енергетичних характеристик будівель. Директиви з енергетичної ефективності. Міжнародні стандарти з енергетичного аудиту та енергетичного менеджменту.

**4. Структура залікового кредиту дисципліни
«Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»
(денна форма)**

Тема	Денна форма навчання					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні	Самостійна робота	КПЗ і тренінг	Індивідуальна робота студентів	
Змістовний модуль 1 Нормативно-правові основи розвитку енергетичної галузі						
Тема 1. Поняття, предмет, метод та система права	4	4	5	-	1	Поточне оцінювання
Тема 2. Джерела енергетичного права	4	4	5	-	1	Поточне оцінювання
Тема 3. Правове регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері	4	4	5	1		Поточне оцінювання
Тема 4. Аналіз регуляторних актів енергетичного ринку	6	4	5	-	1	Поточне оцінювання
Змістовний модуль 2 Правові аспекти регулювання в енергетичній галузі						
Тема 5. Правові основи енергетичного менеджменту	6	6	5	-	1	Поточне оцінювання
Тема 6. Правові основи енергетичного аудиту	6	6	5	1		Поточне оцінювання
Тема 7. Правові основи енергетичного сервісу	4	4	5	1		Поточне оцінювання
Модульна робота 1						Письмова робота
Тема 8. Правові основи розроблення та реалізації енергоефективних проєктів	4	4	5	1		Поточне оцінювання
Тема 9. Договірні відносини в енергетичній сфері	4	4	5	1		Поточне оцінювання
Тема 10. Міжнародні стандарти та директиви Європейського союзу	4	4	5	-	1	Поточне оцінювання
Модульна робота 2						Письмова робота
Екзамен						Підсумкове оцінювання
Разом	46	44	50	5	5	

Структура залікового кредиту дисципліни
«Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»
(заочна форма)

Тема	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Нормативно-правові основи розвитку енергетичної галузі			
Тема 1. Поняття, предмет, метод та система права	1	2	13
Тема 2. Джерела енергетичного права			13
Тема 3. Правове регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері	1		14
Тема 4. Аналіз регуляторних актів енергетичного ринку			14
Змістовний модуль 2. Правові аспекти регулювання в енергетичній галузі			
Тема 5. Правові основи енергетичного менеджменту	1	2	14
Тема 6. Правові основи енергетичного аудиту	1		14
Тема 7. Правові основи енергетичного сервісу	1		14
Тема 8. Правові основи розроблення та реалізації енергоефективних проектів	1		14
Тема 9. Договірні відносини в енергетичній сфері	1		14
Тема 10. Міжнародні стандарти та директиви Європейського союзу	1		14
Екзамен			
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема: Поняття, предмет, метод та система права

Мета: Ознайомитися з понятійними базовими категоріями, предметом, методом та системою енергетичного права

Питання для обговорення:

1. Поняття права.
2. Взаємозв'язок енергетичного права з іншими галузями права.
3. Енергетичне право – як наука.
4. Система енергетичного права.
5. Функції енергетичного права.
6. Принципи енергетичного права.

Практичне заняття № 2

Тема: Джерела енергетичного права

Мета: З'ясування питання щодо джерел енергетичного права.

Питання для обговорення:

1. Закони.
  - 1.1. Конституція України.
  - 1.2. Закони України, що регулюють правовідносини в енергетиці.
  - 1.3. Закони України загального характеру.
2. Підзаконні акти (Укази, розпорядження Президента України).
3. Постанови КМУ.
4. Розпорядження КМУ
5. Накази Міністерств.
6. Постанови Національних комісій.
7. Міжнародні договори.

Практичне заняття № 3

Тема: Правове регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері

Мета: Ознайомитися з особливостями правового регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері.

Питання для обговорення:

1. Поняття та загальна характеристика господарських відносин в електроенергетичній сфері.
2. Правове регулювання відносин на ринку електро- та теплопостачання.
3. Правовий режим договорів електропостачання.
4. Види «зелених» тарифів та сучасні проблеми розвитку «зеленої» енергетики.
5. Відповідальність за порушення законодавства при здійсненні господарської діяльності в електроенергетичній сфері.

Практичне заняття № 4

Тема: Аналіз регуляторних актів енергетичного ринку

Мета: З'ясування питання щодо застосування регуляторних актів енергетичного ринку

Питання для обговорення:

1. Регуляторні акти, котрі регулюють сферу енергоефективності та енергозбереження в сегменті енергетичного бізнесу.
2. Технічні документи, що застосовуються в сфері енергоефективності та енергозбереження.
3. Регуляторні акти сфери енергоефективності та енергозбереження.
4. Основні видавці регуляторних актів (вторинного законодавства) для сфери енергоефективності та енергозбереження.
5. Законодавче поле діяльності Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України.
6. Технічний регламент: зміст, основні положення та призначення.
7. Мета розроблення і застосування технічних регламентів.
8. Національні органи стандартизації.
9. Національні стандарти України: зміст, призначення, застосування.

Практичне заняття № 5

Тема: Правові основи енергетичного менеджменту

Мета: З'ясування питання щодо правового поля функціонування особливостей енергетичного менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Система енергетичного менеджменту в організації.
2. Стандарти у сфері енергетичного менеджменту.
3. Інтеграція енергоменеджменту з іншими системами менеджменту.

Практичне заняття № 6

Тема: Правові основи енергетичного аудиту

Мета: Ознайомлення з нормативно-правовими особливостями проведення енергетичного аудиту.

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про енергетичний аудит.
2. Підготовка до проведення енергетичного аудиту.
3. Організаційні аспекти проведення енергетичного аудиту.

Практичне заняття № 7

Тема: Правові основи енергетичного сервісу

Мета: Ознайомлення з нормативно-правовими особливостями здійснення енергетичного сервісу

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про енергетичний сервіс.
2. Законодавча основа проведення енергетичного сервісу.
3. Організаційні аспекти проведення енергетичного сервісу.

Практичне заняття № 8

Тема: Правові основи розроблення та реалізації енергоефективних проєктів.

Мета: Засвоєння питань щодо правових основ розроблення та реалізації енергоефективних проєктів

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про енергоефективний проєкт.
2. Правові та економічні аспекти прийняття співвласниками багатоквартирних будинків рішень щодо розробки та впровадження енергоефективних проєктів.
3. Презентація обґрунтування доцільності впровадження енергоефективних заходів.
4. Розробка проєктної документації.
5. Виконання будівельних робіт.

Практичне заняття № 9

Тема: Договірні відносини в енергетичній сфері

Мета: Ознайомлення з нормативно-правовими особливостями договірних відносин в енергетичній сфері

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про договір.
2. Договір про надання послуг.
3. Договір підряду.
4. Договір поставки товару/обладнання.
5. Особливості енергосервісних договорів.
6. Мінімальні складові (вимоги), що можуть бути передбачені в енергосервісних договорах.
7. Умови, що забезпечують досягнення економічного ефекту від впровадження енергосервісного договору.
8. Ціна енергосервісного договору.
9. Умови розрахунків (оплати) за енергосервісним договором.
10. Право власності на майно, що утворене (встановлене) в процесі реалізації проєкту
11. Договір про купівлю-продаж електричної енергії за «зеленим» тарифом.

Практичне заняття № 10

Тема: Міжнародні стандарти та директиви Європейського союзу

Мета: Вміти зробити аналіз міжнародних стандартів та директив Європейського союзу

використання енергетичних втрат тепла у побуті та вжити відповідні заходи щодо ефективного використання енергії.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні стандарти енергетичної сфери.
2. Європейські стандарти та директиви енергетичної сфери.
3. Імплементация енергетичного законодавства ЄС.

4. Директиви щодо енергетичних характеристик будівель.
5. Директиви з енергетичної ефективності.
6. Міжнародні стандарти з енергетичного аудиту та енергетичного менеджменту.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Згідно зі структурою навчального кредиту дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі» передбачається виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ). Захищене і зараховане завдання є допуском студента до здачі іспиту з курсу. КПЗ виконується студентом особисто в окремому робочому зошиті. Мета виконання (КПЗ) – самостійне вивчення певної частини програмного матеріалу, узагальнення, систематизація, розширення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань про особливості нормативно-правового забезпечення у діяльності енергетичної галузі; ознайомлення з основними законодавчими актами, що визначають правові, економічні та організаційні засади діяльності в електроенергетиці, енергозбереженні, на об'єктах сфери теплопостачання, застосування альтернативних джерел енергії, виробництва (видобутку) і використання альтернативних видів палива; набуття студентами практичних навичок у проведенні аналізу нормативного забезпечення напрацювання пропозицій щодо удосконалення законодавчих, нормативно-правових актів.

КПЗ побудоване у вигляді теоретичних і практичних завдань за основними темами курсу з використанням реальних ситуацій господарської практики. Кожен студент виконує свій варіант завдання.

Теоретична складова – наукова доповідь із теми курсу. За допомогою пакету програми Power Point (MS OFFICE) графічно відобразити і розкрити теоретичне питання згідно запропонованого варіанта (20 – 25 слайдів на кожне питання).

Практичне завдання – опрацювання нормативних документів, що регулюють енергетичну галузь. Завдання слід розв'язувати самостійно, аналізуючи зміст нормативно-правового акту чи технічного стандарту. Виконання передбачає: побудову схеми документа; аналіз змісту документа із відповідними коментарями; висновки та пропозиції щодо удосконалення досліджуваного об'єкта.

Для кращого засвоєння курсу та якісного виконання роботи рекомендується така послідовність опрацювання.

1. Ознайомлення з навчальною програмою, змістом теми та методичними вказівками щодо вивчення матеріалу.
2. Опрацювання конспекту лекції за темою.
3. Робота над розділом посібника чи підручника, що стосується теми.
4. Опрацювання законодавства в контексті досліджуваної теми.
5. Розв'язання ситуаційних завдань згідно з визначеними варіантами.

При виконанні КПЗ необхідно дотримуватись таких вимог:

– КПЗ слід виконати та подати у встановлені кафедрою терміни.

- Завдання розв’язувати у визначеній послідовності.
  - Перед розв’язуванням задач повністю подати їх умови.
  - Завдання, в яких вказані лише відповіді без розрахунків і пояснень, вважатимуться не виконаними.
  - Роботи, списані частково або повністю, не зараховуватимуться.
  - КПЗ слід відповідно оформити: записи здійснювати охайно, сторінки скріпити і пронумерувати, залишити поля для зауважень рецензента, навести перелік використаної літератури.
  - У кінці роботи слід поставити особистий підпис та дату її виконання.
- У разі неможливості студента самостійно виконати КПЗ через труднощі, що виникли у процесі засвоєння навчального матеріалу, слід звернутися на кафедру за консультацією. При цьому слід конкретизувати, що саме не зрозуміло, якими літературними джерелами студент користувався.

7. Самостійна робота студентів з дисципліни

«Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі»

Основним завданням самостійної роботи студентів є опрацювання спеціальної літератури та оволодіння нормативними та правовими аспектами забезпечення діяльності суб'єктів господарювання в енергетичній галузі.

Денна форма навчання

№	Тематика самостійної роботи	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Нормативно-правові основи розвитку енергетичної галузі		
1	Поняття, предмет, метод та система права	5
2	Джерела енергетичного права	5
3	Правове регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері	5
4	Аналіз регуляторних актів енергетичного ринку	5
Змістовий модуль 2. Правові аспекти регулювання в енергетичній галузі		
5	Правові основи енергетичного менеджменту	5
6	Правові основи енергетичного аудиту	5
7	Правові основи енергетичного сервісу	5
8	Правові основи розроблення та реалізації енергоефективних проєктів	5
9	Договірні відносини в енергетичній сфері	5
10	Міжнародні стандарти та директиви Європейського союзу	5
	Разом	50

Заочна форма навчання

№	Тематика самостійної роботи	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Нормативно-правові основи розвитку енергетичної галузі		
1	Поняття, предмет, метод та система права	13
2	Джерела енергетичного права	13
3	Правове регулювання господарських відносин в електроенергетичній сфері	14
4	Аналіз регуляторних актів енергетичного ринку	14
Змістовий модуль 2. Правові аспекти регулювання в енергетичній галузі		
5	Правові основи енергетичного менеджменту	14
6	Правові основи енергетичного аудиту	14
7	Правові основи енергетичного сервісу	14
8	Правові основи розроблення та реалізації енергоефективних проєктів	14
9	Договірні відносини в енергетичній сфері	14
10	Міжнародні стандарти та директиви Європейського союзу	14
	Разом	138

8. Організація і проведення тренінгу з дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі».

Тематика: Робота з нормативно-правовими актами та технічними стандартами

Методична доцільність проведення тренінгу полягає у забезпеченні студентів знаннями і навичками, які в подальшому можуть використовуватися при формуванні та аналізі нормативно-правової документації в енергетичній галузі у майбутній професійній діяльності.

У процесі проведення тренінгу студентам пропонуються варіанти завдань, у яких вони зможуть продемонструвати набуті знання і вміння аналізувати нормативно-правові акти та технічні стандарти діяльності енергетичної галузі, інтерпретувати юридичний зміст документів, що розглядаються, самостійно розбиратися у наявному законодавчому полі, грамотно та раціонально підходити до вирішення організаційно-технічних проблем, приймати обґрунтовані рішення з урахуванням знань для розв'язання правових ситуацій.

У процесі проведення тренінгу студентам пропонуються ситуації, у яких вони зможуть продемонструвати набуті знання і вміння застосовувати їх на практиці, виявляти, ставити та вирішувати проблеми і приймати обґрунтовані рішення, діяти соціально відповідально і свідомо, критично оцінювати рівень енергоефективності і впливу на навколишнє середовище.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

У процесі вивчення дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– поточне оцінювання (опитування, тестування, доповіді, реферати тощо);

- проміжне модульне оцінювання;
- оцінювання результатів виконання КППЗ (у тому числі проходження тренінгу);
- підсумкове оцінювання (екзамен).

Політика щодо оцінювання та відвідування:

Політика щодо граничних термінів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу керівництва факультету (інституту) за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонене.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, військовий стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі/Нормативно-правове забезпечення в енергетичній галузі» визначається як середньозважена величина складових залікового кредиту.

Структура залікового кредиту для студентів (екзамен) %:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (КППЗ і Тренінг)	Заліковий модуль 4 (Екзамен)	Разом
20	20	20	40	100
1. Усне опитування, тести, доповіді, реферати: 7 тем по 5 балів – мах 35 балів. 2. Письмова робота – мах 65 балів.	1. Усне опитування, тести, доповіді, реферати: 3 теми по 10 балів – мах 30 балів. 2. Письмова робота – мах 70 балів.	1. Підготовка КППЗ – мах 40 балів; 2. Захист КППЗ – мах 40 балів; 3. Участь у тренінгах – мах 20 балів.	1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) – мах 20 балів. 2. Теоретичне питання (1) – мах 30 балів. 3. Практичні завдання (2) – мах 50 балів.	

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1 – 10
2.	Екран проекційний	1 – 10
3.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students	1 – 10
4.	Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Excel)	1 – 10
5.	Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox, ZOOM, MOODLE, Viber)	1 – 10
6.	Ілюстративний матеріал (електронний варіант)	1 – 10
7.	Доступ до мережі Інтернет	1 – 10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

1. Грудницька С.М. Правовий статус ДП «Вугілля України» у контексті гармонізації законодавства України з правом ЄС в рамках угоди про асоціацію. Правові горизонти. 2018. Вип. 13 (26). С. 33–36.
2. Деревянко Б. В. Господарське право: особлива частина (правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки) : навчальний посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 314 с.
3. Досвід країн Євросоюзу з підвищення енергоефективності, енергоаудиту та енергоменеджменту з енергоощадності в економіці країн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.energy/wpcontent/uploads/2018/01/Pidvyshhennya-energoefektyvnosti-v-YES.pdf>
4. ДСТУ ISO 50001:2014 «Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанови щодо використання» (є ідентичним перекладом ISO 50001:2011, IDT).
5. ДСТУ ISO 50002:2016 «Енергетичні аудити. Вимоги та керівництво по застосуванню» (є ідентичним перекладом ISO 50002:2014, IDT).
6. ДСТУ ISO 50003:2016 «Системи енергетичного менеджменту. Вимоги до органів, які проводять аудит і сертифікацію систем енергетичного менеджменту» (є ідентичним перекладом ISO 50003:2014, IDT).
7. ДСТУ ISO 50004:2016 «Системи енергетичного менеджменту. Настанова щодо впровадження, супровід та поліпшення системи енергетичного менеджменту» (є ідентичним перекладом ISO 50004:2014, IDT).
8. ДСТУ ISO 50006:2016 «Системи енергетичного менеджменту. Вимірювання рівня досягну-тої/досяжної енергоефективності з використанням базових рівнів енергоспоживання та показників енергоефективності. Загальні положення та настанова» (є ідентичним перекладом ISO 50006:2014, IDT).
9. ДСТУ ISO 50015:2016 «Системи енергетичного менеджменту. Вимірювання та верифікація рівня досягнутої / досяжної енергоефективності організацій. Загальні принципи та настанова» (є ідентичним перекладом ISO 50015:2014, IDT).
10. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / [Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.] ; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ : НІСД, 2020. 178 с.
11. Енергетична дипломатія України: аналіз статус-кво та практичні рекомендації. Київ: ГО «Діксі Груп», 2021. 54 с.
12. Енергетичне право: європейський досвід та українські практики. За заг. ред В.В. Молодиченка. Київ, 2015. 208 с.
13. Європейське право: Право Європейського союзу : підручник / за заг. ред. В.І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2016. 400 с.
14. Ільчук М., Ремінська О., Шаповаленко В., Киричок О. Енергосервісні контракти. Можливості та перспективи в Україні. Київ, 2015. 116 с.

15. Кацюба К.В., Дорошенко Р.В., Шанталій К.С. Проблемні аспекти створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7. С102-105.
16. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Енергетичне право» Дніпро: НГУ, 2015. 213 с.
17. Молодиченко В.В. Енергетичне право України. Навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2014. 336 с.
18. «Про енергетичну ефективність». Закон України № 1818-IX від 21 жовтня 2021.
19. «Про житлово-комунальні послуги». Закон України № 2189-VIII від 09.11.2017.
20. «Про затвердження Кодексу комерційного обліку електричної енергії». Постанова НКРЕКП № 311 від 14.03.2018.
21. «Про затвердження Кодексу систем розподілу». Постанова НКРЕКП № 310 від 14.03.2018.
22. «Про затвердження Кодексу системи передачі». Постанова НКРЕКП № 309 від 14.03.2018.
23. «Про затвердження Правил роздрібного ринку електричної енергії». Постанова НКРЕКП № 312 від 14.03.2018.
24. «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг». Закон України № 1540-VIII від 22.09.2016.
25. «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Закон України № 877-V від 5 квітня 2007.
26. «Про ринок електричної енергії». Закон України № 2019-VIII від 13 квітня 2017.
27. «Про теплопостачання». Закон України № 2633-IV від 2 червня 2005.
28. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серп. 2017 р. № 605-р. Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>
29. Руденко Л.Д., Грудницька С.М. Щодо питання правового статусу державного підприємства «Енергоринок». Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 вересня 2017 року) : у 2-х ч. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. Ч. 1. С. 205–208.
30. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики. Навчальний посібник. Кривий Ріг, 2017. 150 с.
31. Управління енергією в місті/громаді. Практичний інструментарій: від збору даних до оцінки і моніторингу змін на території / Під ред. А. Гінкула. Київ: Видавництво «Новий Друк», 2019. 374 с.
32. Урядова програма «теплих» кредитів / Держенергоефективності : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymkaenergozabespechenya>
33. Усенко Н., Чернявський А. Практичний посібник з енергетичного аудиту промислових підприємств. Київ, 2020. 280 с.

34. Хренова-Шимкіна Р. М. Створення незалежної системи сертифікації експертів із енергетичної ефективності будівель: Інвестиції : практика та досвід, 2019. № 7. 134-139 с.
35. Чернявський А., Іншеков Є. Керівництво з впровадження системи енергетичного менеджменту відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 50001:2018. Київ, 2021. 138 с.
36. Шинкарук Н., Шульга Є. Нормативно-правові засади забезпечення енергетичної безпеки Європейського Союзу. Нове українське право. 2022. Вип. 3. С. 123-127.
37. Directive 96/92/EC of the European Parliament and of the Council of 19 December 1996 concerning common rules for the internal market in electricity. Official Journal L 027, 30/01/1997 P. 0020 0029.
38. Directive 98/30/EC of the European Parliament and of the Council of 22 June 1998 concerning common rules for the internal market in natural gas.
39. European Parliament and the Council. (2003). Directive 2003/55/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2 003 Concerning Common Rules for the Internal Market in Natural Gas and Repealing Directive 98/30/EC.
40. Kulovesi, K., & Muñoz, M. (2011). Environmental integration and multi-faceted international dimensions of EU law: Unpacking the EU's 2009 climate and energy package. *Common Market Law Review*, 48(3).
41. Official Journal L 204, 21/07/1998. P. 0001–0012.
42. Treaty establishing the European Coal and Steel Community, ECSC Treaty. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:xy0022>.
43. Union, E. (2009). Directive 2009/72/ec of the european parliament and of the council of 13 july 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing directive 2003/54/ec. *Off. J. Eur. Union L*, 211, 55–93.
44. Шульга Є. Особливості правового забезпечення енергетичної безпеки в Європейському Союзі. Науково-практичний журнал «Право. Людина. Довкілля». № 10(4). С. 167–173.